

Biblija: Božja riječ u ljudskim rukama

Evandeoski lideri svijeta su 1989. godine, na Drugom lausanskom kongresu za evangelizaciju svijeta (Treći će se održati ove jeseni u Cape Townu u Južnoj Africi), reafirmirajući Lausanski pakt (1974), na samom početku Manilskog proglasa, svečano izjavili: "Potvrđujemo da nam je Bog u Svetom pismu Staroga i Novoga zavjeta dao autoritativnu objavu svoga karaktera i volje, svojih otkupiteljskih djela i njihovo značenje, te nalog za misiju... da je biblijsko evanđelje Božja trajna poruka našem svijetu te odlučujemo braniti, naviještati i ostvariti ga."

Temeljno evandeosko načelo pristupa Bibliji jest da u njoj nalazimo živu i djelotvornu Riječ Božju (Heb 4,12), jer je „Sve Pismo od Boga nadahnuto ('bogoduh', *theopneustos*)“ te stoga „korisno za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje, odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban“ (2 Tim 3,16-17). Iako od ljudi odavno, u različitim povijesnim kontekstima i kulturama te u različitim književnim vrstama napisana, Biblija je svojom „bogoduhom“ spasonosnom i mudroslovnom porukom za sva vremena inspirativna i djelatna. Ona nam mjerodavno i smjerodavno dokumentira povijest spasenja unutar univerzalne ljudske povijesti, Božji naum za čovječanstvo s posebnim osvrtom na izabrani i iskupljeni Božji narod. Sveto se Pismo u apostolski utemeljenom kršćanstvu stoga ne shvaća kao mrtvo slovo, nego kao živa Riječ Božja koja u sebi nosi snagu i dar novoga života. Biblijska poruka je Božji univerzalan, ali uvijek i konkretan govor upućen svakom čovjeku i u svako vrijeme, Božje smjerodavno pismo upućeno čovjeku na njegovu putu prema posljednjem cilju. Vrhunac i sažetak mu je Radosna vijest (*euangellion*) utjelovljenoga Isusa Krista, poruka otkupiteljskim križom potkrijepljene i uskrsnom snagom potvrđene preobrazbene ljubavi i moći koja osvjetljuje svijet i prosvjetljuje čovjeka. Evandeoska autentičnost stoga, i u naše vrijeme ideoloških lutanja, moralnog relativizma i teološke dezorijentiranosti zahtijeva vjernost izvornoj intenciji svetoga teksta kao i njegovu kontekstualno-kulturalnu relevanciju i vjerničku primjenu u življenoj suvremenosti. Riječ Božju treba uvijek iznova ispravno shvatiti, poslušnošću vjere osobno prihvatiti i transformativno primijeniti.

Uvijek iznova valja naglasiti da je Biblija kristovska knjiga jer je u samom središtu njezine objave Isus Krist. U pisanoj Riječi nalazimo živu Riječ. Stari zavjet pretkazuje, obećaje i priprema dolazak Mesije koji će kulminaciju hebrejske Biblije sažeti komentarom: "Nisam došao da ukinem Zakon i proroke, već da ih upotpunim." Novi zavjet je pak sav preokupiran Isusovim životom i djelom,

učnjem i navještajem Kraljevstva Božjeg, otkupiteljskom smrću i trijumfalnim uskrsnućem te od njega ustanovljenom, Duhom opunomoćenom i misijski angažiranom apostolskom crkvom.

Biblijska teologija pretpostavlja poznavanje i ispravno razumijevanje Svetoga pisma pomoću kompetentne egzegeze i primjene ispravnih hermeneutičkih načela. Kristocentrično evanđeosko kršćanstvo mora biti solidno svetopisamski utemeljeno i biblijsko-teološki oblikovano kako bi se moglo ozbiljno uhvatiti u koštac te pouzdanim biblijskim spoznajama oduprijeti se popularnim kušnjama neplodne spekulativnosti i pretjerane subjektivnosti na područjima koja nisu od središnjeg značenja za iskustvo i praksu kršćanske vjere. Zanimarivanje ili nedovoljno sustavno bavljenje značajnim i središnjim temama biblijske povijesti i poruke završava u vjerničkoj nezrelosti i nestabilnim zajednicama bez trajnih plodova novoga života te bez utjecaja na svijet koji se očituje kao 'sol i svjetlo'. Tu valja učiti od protestantske reformacije, koja je svoje poimanje Biblije zaštitila od zabluda i skretanja racionalizma s jedne i misticizma s druge strane. Ona je svoju biblijsku ortodoksiju učvrstila, ne dopuštajući da se kršćanstvo svede na metafiziku, s naglaskom kako samo Duh Sveti daje život, a s druge strane suprotstavljajući se bezobličnom misticizmu naglaskom na Pismu kao jedinom nadahnutom te stoga pouzdanom izvoru spoznaje Boga i prepoznavanja njegovih nauma. U zdravom kršćanstvu su vjera u pouzdanost pisane Riječi i otvorenost za životvorni Duh nerazdvojni partneri. Povijesno kršćansko pravovjerje naglašava da je uz nadnaravne zahvate Božje u povijesti objava našla svoj trajni i normativni izraz u zapisanim riječima Svetoga pisma. Mjerodavna objava je komunicirana u ograničenom kanonu pouzdanih spisa kao autentični Božji govor čovjeku. Sveto pismo je stoga temeljni i integralni dio Božje spasonosne djelatnosti unutar povijesti; Božja riječ u ljudskim riječima, na jeziku suvremenika kojima je najprije upućena kao inteligentna i razumljiva poruka o Božjim djelima i nakanama za čovječanstvo. Sveto pismo je stoga ne samo temelj i norma kršćanske vjere, nego i obvezatno za oblikovanje biblijskog uma i savjesti onih koji slijede Isusa Krista. Sasvim u skladu s onom klasičnom obranom reformatora Luthera koji je na presudnom Saboru u Wormsu izjavio: „Ne mogu se odreći, osim ukoliko mi se iz svjedočanstva Pisma dokaže da imam krivo. Moja je savjest vezana Riječju Božjom.“

Nažalost velike su etape crkvene povijesti obilježene odsutnošću naglaska na važnosti i relevantnosti Biblije kao Božje riječi. Tako je tek Drugi vatikanski sabor (1962-1965) s četiristoljetnim zakašnjenjem učinio ono što je na reakcionarnom protureformacijskom Tridentinskom saboru (1545-1563) propušteno. Nedavna katolička analiza jezgrovito sažimlje: „Najveći pobjednik Tridentinskog sabora bilo je papinstvo, koje je tada postalo političkim središtem Europe. Najveći je gubitnik, pak, bila sama Biblija... Biblija je poražena te je iščezla iz Crkve kao Božjega naroda“ (*Concilium: Međunarodni teološki časopis*, br. 2/travanj 2010, str.

56-57). Veliki je reformator Martin Luther svojim otkrivanjem Biblije ipak 'pripušten' na Drugi vatikanski sabor, na kojem je u brižljivo izvaganoj dogmatskoj konstituciji o Riječi Božjoj (*Dei Verbum*) izričito naglašeno: „Kristovim vjernicima treba da bude širom otvoren pristup k Svetom pismu“ (DV, 22). Unutar rimokatoličanstva je taj ponovno otkriveni naglasak na važnosti Biblije na izvornim jezicima te nužnosti prijevoda na jezike suvremenih naroda također urodio značajnim plodovima pri liturgijskoj obnovi, teološkom obrazovanju svećenstva, poticanju karizmatičkih i drugih obnoviteljskih skupina te evangelizacijskom angažmanu klerika i laika. Evandeoski kršćani su s velikim zanimanjem pratili i nedavno XII. redovito zasjedanje Biskupske sinode u Rimu, koja je u listopadu 2008. godine održana na temu „Riječ Božja u životu i poslanju Crkve.“ Na Sinodi su sudjelovali i visoki predstavnici desetak nerimokatoličkih kršćanskih crkava, među njima zapaženim referatom i nadaleko poznati i izuzetno plodonosan spisatelj, anglo-evangelički novozavjetničar N. T. Wright. Kako bi se dobio precizniji uvid u trenutno poimanje i primjenu Biblije unutar službenog rimokatoličanstva, valja podvrgnuti pomnoj evandeoskoj i komparativnoj analizi „55 prijedloga“ koji su kao smjerodavni dokument nastali na Sinodi i upućeni na primjenu svim mjesnim crkvama. Pauline Viviano, profesorica teologije na Sveučilistu Loyola u Chicagu, u analitičkom članku „Biblijski stručnjaci, ljudi u klupama i Sinoda o Božjoj Riječi“ iznenađena je „koliko je u Sinodi o Bibliji u životu i misiji Crkve malo toga rečeno o proučavanju Biblije među katoličkim vjernicima“ (*Concilium, ibid*, 86). To je u skladu s naslovnim zaključkom intervjua našeg zaslužnog bibličara Adalberta Rebića koji je u vrijeme obljetnice Zagrebačke Biblije, a u kontekstu Sinode izjavio: „Biblija još uvijek nema središnje mjesto u Crkvi“ (portal *Križ života*).

Zaključimo kako je postkoncilski otvorenost rezultirala pravim biblijskim procvatom koji je u velikoj mjeri obogatio i manjinsko evandeosko kršćanstvo u našim krajevima. Od posebne je važnosti naglasak na biblijskom izdavaštvu i prevodilaštvu kao i priprema popratne stručne literature za pravilno tumačenje Biblije. Od epohalnog je značenja bilo hrvatsko izdanje (1969) monumentalnog „Rječnika biblijske teologije“ Xaviera Leon-Dufoura, priređivano simultano s najznačajnijim pothvatom biblijskog prevodilaštva, Biblijom čiji su urednici bili politički podoban Jure Kaštelan i doajen hrvatskih bibličara Bonaventura Duda. Impresivna inventura i analiza tih biblijski produktivnih vremena načinjena je (u vrijeme održavanja spomenute Rimske sinode) na simpoziju „40 godina Zagrebačke Biblije.“ Autor ovih redaka zahvalno se sjeća susreta, razgovora i inicijativa u središtu Kršćanske sadašnjosti na Marulićevu trgu 14, na kojima su se hrvatski bibličari, ponajprije Bonaventura Duda i Jerko Fućak uz poticaj teološkog vizionara Tomislava Šagi-Bunića i poduzetničkog stratega Josipa Turčinovića uz veliku požrtvornost zalagali ne samo za stručno prevođenje biblijskih tekstova

nego i proizvodnju i distribuciju Knjige nad knjigama u različitim izdanjima te pripremanje biblijskih priručnika i ostalih stručnih pomagala za razumijevanje Božje riječi. Valja istaknuti da je već prigodom 20. obljetnice Koncila posvjedočeno kako je Zagrebačka Biblija (tako nazvana od B. Dude) na hrvatskom jeziku tiskana u nakladi od 300.000 primjeraka, a samo Novi zavjet u prijevodu Dude-Fucaka u nakladi od 260.000 primjeraka. To je bio djelomični, ali izuzetno značajan, a u nakladničkom smislu danas još impresivniji odgovor na poznatu Dudinu dijagnozu kako je „hrvatski narod biblijski neishranjen“. Josip Turčinović je tada na javnoj tribini posvjedočio: „Kršćanska sadašnjost je od svoga početka smatrala jednim od temeljnih svojih zadataka služiti širem i dubljem poznavanju izvorne Božje riječi.“ Njima, kao i pokojnicima Jerku Fućaku, Celestinu Tomiću, Ljudevitu Rupčiću, Anti Kresini i drugim stručnim djelatnicima i promotorima Biblije kao Božje riječi evanđeoski kršćani duguju veliku zahvalnost.

Peter Kuzmič
Evanđeoski teološki fakultet, Osijek